

צה"ל הכניס את עצמו לתוך סחרחרת מידרדרת והפך. כתוצאה מכך, לחבית ללא תחתית הבולעת קצינים בכל כמות. וגורמת לירידה מתמדת ברמתה המיקצועית של הקצונה ובאיכות המפקדים שלו

סחרחרת ההקידום

על נחיתות הרמה המיקצועית של צה"ל — כלומר, של הקצונה הצה"לית — כבר עמדנו לא אחת. גם הדגמנו את הביקורת והמחשנו את התוצאות. בניתוחי קרבות שונים. אבל כמו שאת תיקון התכנים בצה"ל בכללו ניתן, וצריך, לפתוח בדיקת ותיקון המיסגרת — קצונת צבא הקבע — כך יש להקדים לבחינת ושיפור התכנים של "מערכת עיצוב הקצונה" את בדיקתם ותיקונם של מרכיביה המיסגרתיים, או ה"טכניים".

סדר-הקדימות לטיפול של כל רפורמה, מלאה או חלקית, ב"מערכת הקצונה" הצה"לית צריך להיקבע לא רק לפי חשיבותם הסגולית או היחסית של הנושאים, אלא גם מתוך התחשבות מירבית בכך שצה"ל נמצא, בקביעות, במצב של "סף מילחמה" והמכונה חייבת לפעול, בלא להיעצר ובלא שתיפגע יעילותה, תוך כדי עשיית מלאכת התיקונים.

בהלכנו בדרך אולוציונית זו, שני הדברים הראשונים שצריך וגם ניתן לעשות — בלא שיגרמו, כצעדים ראשונים, שיבושים חמורים במהלך העניינים הנוכחי ובלא שיהייבו שינויים עקרוניים במיבנה ובאירגון צה"ל, ומערכת עיצוב הקצונה" — הם: האטת מירון הקידום והחלפת הסכניקה של הערכת וקידום הקצינים. בסקירה זו נעסוק בדבר הראשון.

"האטת מירון הקידום" תכליתה לחסך, או לפחות לצמצם במוחש, את תופעת "סופ מיני כהוון" המאפיינת את זרימת הקצונה בי צה"ל: כיום, בדומה לסופו של אותו כרוך, אשר נחצה גופו ועד כן נשפכו מאחוריו כל המים הרבים שהיה הוגם בקידמתו, מייצר

ונוח מאד בתירוציהם של אנשי צה"ל — כולה סבילה: שלא פיתחה ואיננה מקיימת סיקוח נאות על צה"ל, אשר יבטיח כי אנשיהצבא אכן מצדיקים את משכורותיהם ומפיקים את מירב העוצמה הצבאית מן המשאבים שהעמיד

מאת
בנימין עמידרו
הפרשן הצבאי של העולם הזה

לרשותם עם ישראל. אבל צה"ל, לא "החברה הישראלית", הוא האחראי הישיר והאקטיבי ל"מערכת עיצוב הקצונה" הגרועה שלנו — ואין בנמצא כל גוף אחר, שאמור וגם יכול ליטול עליו אחריות זו.

בתחמקו מעריכת רפורמה שורשית ונרחבת בכל מערכת ההליכים וההליכים הבוררת את המועמדים לקצונה בצה"ל, מחנכתם, מכשירתם, מבקרתם, משבצתם, מקדמתם או פולטתם, קובע רא"ל מרדכי גור מראש, בוודאות, את מאזנו הכולל, כ"רמטכ"ל השיקום", לשלילה.

תוספות הציוד והאמצעים, כמו התיקונים הטכניים השונים — נוסח שיפור שיתוף-הפעולה הבין-חילי או לימוד חילי החי"ר טכניקות נ"ט עדכניות — כולם התפתחויות מובנות-מאליו, שבעיקרן גם היו מתרחשות מאליו, בלא כל קשר לרמטכ"ל זה או אחר. לעומתם, ה"מפעלים" הגדולים והמהומות רבות-הפירוטומת בתחום כוה-האדם — גיוס ה"שוליים", שיפורים חומריים מתמידים וניכרים בתנאי שירות-הקבע וגידול מיספר ה"ראשים" בסדר ובמילואים על-ידי נבירה במישקעי חבית כוה-האדם הלאומי — אלה כימעט שאינם מועילים, מכל אלה ניתן לטעות ולסבור, כי הדרך להתגבר על הליקויים והשגיאות שנחשפו ביוס-הכיפורים היא, "אותו דבר, רק הרבה יותר"; וכיוון שהכמויות אכן גדלות, נוצרת כך אשליה של שיפור מהותי.

קיומו ואפיו של צה"ל, ככל אירגון חברתי אחר, נקבעים, קודם-כל, על-ידי אנשיו — כלומר, בעיקר על-ידי קציני צבא-הקבע. לכן, בניין כל כוח צבאי, וכן החלת שינויים בו (כחלק מתהליך הבנייה, שאינו פוסק) הם קודם-כל ובעיקר, בניין "חברת-הקצינים" (ובלועזית, OFFICERS' CORPS).

אין הדברים האלה מפחיתים משהו מחשיבות כל הגורמים האחרים בבניין-הכוח של צה"ל, באירגונו

חובעת... סוס מינכהאוזן"
אפיינת כיום את
זרימת הקצונה בצה"ל

ובהפעלתו. אך כל הרעיונות, התפיסות, העקרונות, הכללים והטכניקות מיושמים על-ידי חברי-המפקדים, שעיקרו חברי-הקצינים (ועיקרם של אלה, קציני-הקבע); ואנשים, המופים עלים על-ידי מפקדיהם, הם הקובעים את המידה והאופן, שבהם יגיע לכדי ביטוי מציאותי הפוטנציאל הטכני-מיצועי הגלום באמצעים החומריים.

ההכרח להתחיל בחברת-הקצינים כל פעולה הנוגעת לבניין-הכוח של צה"ל, או לרפורמה בו, בולט פייכמה אחרי מילחמת יום-הכיפורים, שבה נבעו התקלות, הכישי לונות ואי-הצלחות של צה"ל, על דעת הכל, ממושגים מוטעים — כלומר, מליקויים בתודעת המפקדים, בהבנתם ובתפיסותיהם.

השאלה היא רק, איפה מקומו המדויק של מקור הרע: האם בתכונותיהם האישיות, כמוצרי החברה הישראלית המתגייסים לשירות-צבאי; או בכשרים המיקצועיים הנטי-עים בהם — משמע, בחינוכם, הכשרתם ואורח שיבושים וקידום בצה"ל ועל-ידו, באמצעות מה שניתן לכנות "מערכת עיצוב הקצונה".

התשובה הכרוכה והחד-משמעית היא, שהפסול נמצא כולו ב"מערכת עיצוב הקצונה". הקצוין-ככוח שממפקת החברה הישראלית לית צה"ל הוא, כנכל, "חומר קצונה" טובי-עדימעותה. לפי מיטב ידיעתי והבנתו, אין כיום אף צבא מודרני-המוני אחר, שגורשותו עומד כוח-אדם באיכות-מוצעת התחלתית (או פוטנציאלית) כה רמה, ובו שיעור כה רב של קצינים-יכבוה.

אין כוונתי רק למוצע ההשכלה הפורמלית של המתגייסים, אלא אפילו ברמת-חשיבות גבוהה יותר, לרמת המוטיבציה, לתכונות ה"לוחם" ולהתאמת החינוך והמושגים החברתיים לצורכי המילחמה המודרנית. אם מפוטנציאל זה לא נוצר עד עתה, "חברת-הקצינים" המעולה בעולם, הרי האשם הוא בצה"ל עצמו ולבדו. אשמת החברה הישראלית בכללה — מוטיב מרכזי, קבוע

בגלל "קאריירה שנייה" פורשים קצינים בכירים בהיחוס בשיא כושרם

צה"ל המון סג"מים וגם מקיים סכב עצום-ביחס של קצינים בכדי הדרגות — רק כדי שפלט הקצונה ישווה לקט; או שהמיספר המצורף של הנפגעים עם התקנים החדשים הנצרכים, יהיה גרוע ממיספר הנשארם והמתאימים ל" איוש התפקידים הריקים, או המתרוקנים.

תעמידנו על ממדי תופעת "סוס מינכהאוזן" ההשוואה בין הצעדים הכימעה-היסטריים שנוקט צה"ל מאז המיל-חמה, לשם הגדלת מיספר אנשי-הקבע — לבין מיספר בוגרי בה"ד 1. כבר לפני שנתיים, ב-15.4.75, תיאר זאב שיף, בהארץ את בית-הספר לקצינים כ"משנהו הדומה לבית-חרושת לקצינים", עם ש"מיספר הצוערים גדול פי כמה וכמה מאשר לפני המילחמה, וגם תדירות הקורסים גבוהה לעומת העבר". אפילו יורש תיאור זה על דרך ההמעטה, בכל-זאת ברור שדי והותר היה בייצור המוואן (והמופרו, לדעתי) של בה"ד 1 למלא את כל מחסוריו של צה"ל, כתוצאה מאבדות המילחמה.

"התופעה" הנזכרת היא, בעיקרה, תוצרת שתי מקובלות, שהפכו בצה"ל פולחנים: הריו-טציה המוגזמת מאד, וגלידה-פרישה הנמוך, שני אלה קשורים זה בזה, מתגברים זה את זה, וכמידה מסוימת גם נובעים זה מזה.

להדגמה טובה של הרוטציה וההצנעה, נמקובלות בספיתיות, ושל השלכותיהן, היינו עדים בשנים 1973-1971 כאשר, בתהליך שכונה "תחת-רכבת", החליף הרמטכ"ל דאז, רבי-אלוף אלעזר ז"ל, כימעט את כל צמרת צה"ל.

חודש לפני המילחמה, בספטמבר 1973, דיווח עמריב, מפי הרמטכ"ל, כי המינויים החדשים, הקיפו 30% מן הקצינים בדרגות סא"ל ומעלה. שבועיים בלבד קודם המילחמה עדיין לא נשלמה המלאכה וגל מינויים חדשים עמד-לשטוף את צה"ל. בעיקר בלטה "התחלופה של האלופים הוותיקים. בעוד שבועות אחדים יישבו במטכ"ל 10 אלופים חדשים, שלא ישבו בו בתקופת בר-לב."

רב אלוף מוטה גור